

НОВІ ПІДХОДИ ВИКЛАДАННЯ БІОПСІЙНО-СЕКЦІЙНОГО КУРСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Проскурня С.А., Гасюк А.П., Ройко Н.В., Филенко Б.М.

Вищий державний навчальний заклад України

«Українська медична стоматологічна академія»

Анотація. Основною метою біопсійно-секційного курсу є формування у майбутніх лікарів клінічного мислення, лікарської поведінки, засвоєння алгоритму лікарської діяльності у вирішенні професійних і лікувальних завдань на основі клініко-анатомічних зіставлень.

Ключові слова: біопсійно-секційний курс, біопсія, клінічне мислення.

Останнім часом в системі охорони здоров'я зростає роль патологоанатомічної служби, діяльність якої спрямована на забезпечення якості діагностики, а також на поліпшення лікувально-діагностичної роботи.

Розвиток патологічної анатомії на сучасному етапі визначається рівнем науково-технічного прогресу та досягненнями медичної науки та системи органів практичної охорони здоров'я. В наш час патологічна анатомія набуває особливого значення як одна з найважливіших фундаментальних дисциплін в підготовці майбутнього лікаря [1].

Сучасні соціально-економічні умови та науковий розвиток диктують необхідність використання нових підходів викладання з метою вдосконалення вищої медичної освіти та, зокрема, клінічної патології.

Основна мета біопсійно-секційного курсу заключається у формуванні клінічного мислення, лікарської поведінки, засвоєння алгоритму лікарської діяльності у вирішенні професійних і лікувальних завдань на основі клініко-анатомічних зіставлень [3, 4].

За типовим навчальним планом біопсійно-секційний курс на медичному факультеті викладається на V курсі, на стоматологічному факультеті – на III курсі. За кредитно-модульною системою навчання кількість годин практичних

занять складають 15 та 14 годин на медичному та стоматологічному факультетах відповідно, що включають також проведення підсумкового модульного контролю. За невеликий проміжок часу майбутній лікар при проходженні курсу повинен отримати уявлення про патологічну анатомію, як один із розділів практичної охорони здоров'я. Студент повинен засвоїти, перш за все, принципи клініко-анатомічних кореляцій, побудови діагнозу, отримати уявлення про танатогенез і принципи складання клініко-анатомічного епікриз.

В умовах дефіциту навчального часу поставлена мета біопсійно-секційного курсу амбітна і малодосяжна. Формування клініко-морфологічного мислення має досягатися на клінічних кафедрах повторенням курсу спеціальної патології при вивченні нозологічних одиниць, відвідуванням аутопсій та участю в клініко-анатомічних конференціях з викладачами-клініцистами.

Тому, на нашу думку, основну мету біопсійно-секційного курсу слід позначити як забезпечення майбутніх лікарів-клініцистів знаннями, необхідними для продуктивної взаємодії з патологоанатомічною службою, що допоможе у вирішенні основних задач практичної охорони здоров'я [2].

Студенту-медику будь-якої спеціальності на рівні знань викладаються основні завдання, методи, система заходів патологоанатомічної служби, спрямовані на проведення діагностичної роботи, логіку, ознайомлення з принципами формулювання заключного клінічного та патологоанатомічного діагнозів, системою оцінки та аналізу якості медичної допомоги на основі клініко-морфологічних зіставлень, поняття ятрогенної патології, методи прижиттєвої морфологічної діагностики, основи деонтології при спілкуванні з родичами померлих.

На рівні умінь студент повинен навчитися оформляти заключний клінічний діагноз і написати епікриз, заповнювати «Лікарське свідоцтво про смерть», оформляти направлення на патогістологічне дослідження біоптатів, операційного матеріалу та послідів, оцінювати результати дослідження цих матеріалів.

Контроль якості засвоєння матеріалу студентами проводиться за тестовими завданнями і ситуаційними задачами, диференційованими для студентів різних спеціальностей.

В сучасних умовах морфологічні дослідження стають все більше клінічно спрямованими, що має важливе значення при формулюванні діагнозу. В сучасному клінічному діагнозі повинні знайти відображення: нозологія, етіологія, патогенез, морфофункціональні прояви і прогноз захворювання.

Клінічна картина деяких захворювань та їх ускладнень може бути подібною або «імітувати» інші нозологічні одиниці. Неправильна діагностика може ґрунтуватися на об'єктивних та суб'єктивних причинах. В результаті спостерігаються розходження клінічного діагнозу з висновками гістологічного дослідження біоптатів чи післяопераційного матеріалу та особливо за даними секційного матеріалу. У діагнозі в якості нозології основного захворювання не повинні фігурувати симптоми або синдроми, а лише загальновизнані, зі своїм шифром в міжнародній класифікації хвороб захворювання. А у випадках, особливо у людей похилого і старечого віку, які обтяжені багатьма хворобами, що мають різну ступінь проявів і знаходяться в різних взаємозв'язках між собою (бікаузальні процеси, поліпатії), виділення тільки однієї нозологічної форми в якості основного захворювання видається утрудненим. В таких випадках вводиться поняття комбіноване основне захворювання, яке виступає в трьох варіантах: конкуруюче, поєднане, фонове.

Сучасні підходи у проведенні клініко-анатомічного аналізу розширюють можливості практичної патологічної анатомії та забезпечують розвиток, удосконалення та підвищення рівня лікувально-діагностичної роботи.

Велике значення для лікаря має формулювання епікризу, який по своїй суті, є не діагнозом хвороби, а діагнозом хворого, що повинен враховувати його спадковість, конституцію, вік, умови життя, професію, тощо. Необхідно звертати на це увагу при викладанні біопсійно-секційного курсу. Крім того, на практичних заняттях приділяється увага набуттю майбутніми лікарями

клінічного мислення, яке базується на знанні сучасного рівня медичної науки, на комплексній оцінці розвитку її суміжних областей.

Патоморфологія учить розглядати хворого як цілісний об'єкт, з детальним і глибоким проникненням в сутність змін, що відбуваються в окремих анатомо-функціональних системах людського організму, а це вимагає індивідуального підходу до пацієнта.

Отже, знання матеріалу біопсійно-секційного курсу необхідне в практичній роботі лікаря будь-якої спеціальності для клініко-анатомічного аналізу результатів біопсійного дослідження і даних патологоанатомічного розтину з метою покращення лікувально-діагностичної допомоги.

Для цього нами розроблена достатня кількість різноманітних ситуаційних задач, диференційованих для студентів медичного та стоматологічного факультетів, при вирішенні яких студенти з допомогою викладачів та самостійно формулюють клінічний і патологоанатомічний діагнози з визначенням основного захворювання, ускладнення основного захворювання і супутніх захворювань.

Використовуючи набуті теоретичні знання, студенти повинні навчитися формулювати діагнози у відповідності з прийнятими принципами їх побудови, а також вимог міжнародної класифікації хвороб (МКХ-10) адаптованої до вітчизняної практичної охорони здоров'я. Рішення ситуаційних задач закінчується випискою лікарського свідоцтва про смерть. При цьому основний наголос ставиться на правильному і грамотному заповненні діагнозу з визначенням безпосередньої причини смерті та основного захворювання.

З метою покращення підготовки студентів кафедрою створений навчальний посібник «Практикум з біопсійно-секційного курсу», в якому викладені основні питання діяльності практичної патологічної анатомії, ситуаційні задачі, протокол патологоанатомічного дослідження трупа, лікарське свідоцтво про смерть та інша актуальна документація. Для студентів стоматологічного факультету наведено основні методи біопсійного дослідження захворювань щелепно-лицевої ділянки.

Отже, біопсійно-секційний курс, в сучасних умовах визначається як клінічна патологія, вивчення якої необхідно для майбутнього лікаря будь-якої спеціальності. Основним завданням даної дисципліни є забезпечення майбутніх лікарів-клініцистів знаннями, необхідними для продуктивної взаємодії з патологоанатомічною службою та формування у студентів клініко-морфологічного мислення.

Список використаної літератури

1. Благодаров В. М. Патологія: клініко-анатомічний аналіз. Навчальний посібник для студентів вищих медичних закладів / В.М. Благодаров, В.В. Вербицький, О. С. Гавриш та ін.. – К.: АБЕРС, 2001. – 136 с.
2. Крылов Ю. В. Практикум по биопсийно-секционному курсу для субординаторов акушеров-гинекологов. Пособие / Ю.В. Крылов, С.В. Малашенко, О. В. Лесничая. – Витебск: изд-во ВГМУ, 2013. – 106 с.
3. Пальцев М. А. Руководство по биопсийно-секционному курсу / М.А. Пальцев, В.Л. Коваленко, Н.М. Аничкин. – М.: Медицина, 2002. – 256 с.
4. Романов В. С. Биопсийно-секционный курс: Учебное пособие / В.С. Романов, А. А. Артифексова. – Н. Новгород, 2009. – 82 с.